نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
دوره دهم، شماره اول، بهار ۱۴۰۵، صفحات ۱ تا ۱۲

مروری

استاد شایسته در منظومه معرفتی رهبر شهید انقلاب آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای قدس‌الله نفسه: تأملی در ویژگی‌های اخلاقی و شخصیت معنوی استادان دانشگاه

محمدعلی محققی[۱]، سیدمحمود طباطبایی‌فر[۲]، یحیی عقیقی[۳]، باقر لاریجانی[۴]، محمدحسین نیکنام[۵]، سیدجمال‌الدّین سجّادی‌جزی[۶]، مرضیه وحید دستجردی[۷]، نرگس تبریزچی[۸]، نازآفرین قاسم‌زاده[۹]، مینا مبشر[۱۰]، فاطمه‌سادات نیری[۱۱]، مریم خیام‌زاده[۸*]

۱. استاد، انستیتو کانسر، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۲. استاد، مرکز تحقیقات جراحی اعصاب عملکردی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۳. استاد، فوق تخصص روماتولوژی کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۴. استاد، پژوهشگاه علوم غدد و متابولیسم، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۵. استاد، مرکز تحقیقات ایمونولوژی مولکولی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۶. استاد، عضو پیوسته فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، تهران، ایران
۷. استاد، گروه بیماری‌های زنان و زایمان، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۸. دانشیار پزشکی اجتماعی، فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، تهران، ایران
۹. دانشیار اخلاق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران
۱۰. دانشیار اخلاق پزشکی، گروه اخلاق، تاریخ و متون طب، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
۱۱. استاد، گروه بیماری‌های کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

***نویسنده مسئول:** khayamzadeh@yahoo.com

دریافت مقاله: پذیرش مقاله:

چکیده

زمینه و هدف: استاد دانشگاه در نظام تعلیم و تربیت صرفاً انتقال‌دهنده دانش نیست، بلکه نقشی اساسی در شکل‌دهی به هویت علمی، اخلاقی و فرهنگی دانشجویان دارد. در منظومه فکری آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، استاد دانشگاه به‌منزله امانت‌دار انسان و الگوی تربیتی نسل جوان مطرح است و برخورداری او از فضایل اخلاقی و معنوی، شرط اثرگذاری در عرصه تعلیم و تربیت به شمار می‌رود.

روش: این پژوهش از نوع مروری بوده داده‌ها از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی بیانات، آثار، پیام‌ها و نوشته‌های مرتبط با دیدگاه‌های آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای درباره علم، دانشگاه، استاد و تربیت اخلاقی گردآوری شده‌اند. اطلاعات به روش تحلیل محتوای کیفی استخراج، کدگذاری، دسته‌بندی و در محورهای اصلی سازمان‌دهی شدند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که در منظومه فکری مورد بررسی، ویژگی‌های اخلاقی و شخصیتی استادان دانشگاه در سه محور اصلی قابل تبیین است: مؤلفه‌های شخصیتی و اخلاقی استادان، موانع رشد و تربیت اخلاقی، و شیوه‌های مؤثر تربیت اخلاقی و معنوی. این مؤلفه‌ها شامل ایمان، تهذیب نفس، مسئولیت‌پذیری، الگو بودن، علم نافع و پایبندی به هویت دینی و انقلابی است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش بیانگر آن است که استاد دانشگاه تنها زمانی می‌تواند نقش تربیتی مؤثر ایفا کند که از صلاحیت اخلاقی و معنوی برخوردار باشد. در این منظومه فکری، استادِ شایسته فردی است که علاوه بر دانش تخصصی، واجد روحیه هدایت‌گری، مسئولیت‌پذیری و الگوآفرینی برای دانشجویان باشد.

کلیدواژه‌ها: اخلاق، استاد، آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، ایمان، دانشجو، معنویت

Please cite this article as:
Mohagheghi MA, Tabatabaeifar SM, Aghighi Y, Larijani B, Niknam MH, Sajjadi Jazi SJ, Vahid Dastjerdi M, Tabrizchi N, Ghasemzadeh N, Mobasher M, Nayeri F, Khayamzadeh M. The Worthy Professor in the Epistemology of the Martyr Revolutionary Leader Ayatollah Seyed Ali Khamenei: A Reflection on the Moral Characteristics and Spiritual Personality of University Professors. Iran J Cult Health Promot 2026; 10(1): P-P.

Copyright: © 2026 Iranian Journal of Culture and Health Promotion. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

مقدمه

نقش استادان در تربیت فرهنگی و اخلاقی و هویّتی دانشجویان، با جهت‌گیری اخلاقی و معنوی و تلطیف روحی و دمیدن روح احساس هویّت در مجموعه جوان دانشجو، فراتر از نقش آنان در تعلیم است. در منظومه فکری و اندیشه متعالی پیشوای شهید انقلاب، استاد دانشگاه، امانت‌داری است که غیر از همه امانت‌ها، انسان، امانت اوست و برای ادای این امانت، باید از فضیلت‌های ممتاز برخوردار و در کسب آنها، تلاش مستمر و خستگی‌ناپذیر داشته باشد. استاد شخصیت امین و بایمانی است که دانشجویان را «زمامداران فکر و علم و آینده کشور» دانسته، مانند فرزندان خودش پرورش داده، و با دسیسه‌های سلطه‌گران که می‌خواهند نسل جوان دانشجو را به «بی‌ایمانی، ولنگاری عقیدتی و هرزه‌پویی ذهنی» سوق دهند، مسئولانه مقابله کند. بخشی از ویژگی‌های سکاندار تربیت و تعلیم در این اندیشه متعالی عبارتند از:

- توانایی همراه با دانایی، اعتقاد به اصل خدشه‌ناپذیر ما می‌توانیم و مجهز به دو بال دانش راهبردی وعلم نافع درکنار معنویت ومکارم اخلاقی؛
- برخوردار از فضیلت‌های اخلاقی و معنوی تدین؛ تهذیب نفس؛ تقوا؛ عدالت؛ حافظ کرامت انسانی؛ اعتدال؛ شجاعت؛ بصیرت؛ صبر و استقامت؛ ...؛
- برخوردار از سواد و دانش سرآمد و روزآمد در رشته خود براساس مقتضیات زمان؛ و دارای مهارت‌های ژرف‌نگری؛ جامع‌نگری؛ و دوراندیشی؛ ...؛
- شاگردپرور و شکوفاکننده استعدادهای دانشجویان؛ برخوردار از ظرفیت خلاقیت پروری؛ کاردان و کاربلد؛ مبتکر و نوآور؛ و توانمند در ایجاد و تقویت هویت ملی و دینی و انقلابی در دانشجویان؛ ...؛
- عاشق کار وحرفه ومقام خود بوده، اعتماد به نفس بالا داشته باشد؛
- با مجموعه ذخیره علمی و معرفتی خود بتواند گرهی ازمشکلات بشریت و مردم کشور خود باز نماید؛
- برخوردار از «تعهد به خود»، «تعهد به علم»، «تعهد به دانشجو»، «تعهد به دانشگاه» و «تعهد به کشور» و مسیولیت پذیر باشد؛ (۱).

گزیده‌ای از منویات استاد توانا و شهید دانا و رهبر الهی معاصر در چهل ویژگی نورانی که خود سرآمد همه آن ویژگی ها بوده است، در قالب دو نوشته متوالی ارائه شده است.

روش

دراین مطالعه مروری، داده‌های پژوهش از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و با مراجعه به منابع مکتوب، شامل بیانات، آثار، پیام‌ها و نوشته‌های مرتبط با دیدگاه‌های آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای درباره علم، دانشگاه، استاد و تربیت اخلاقی گردآوری شده است. داده‌های گردآوری‌شده با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی بررسی و مفاهیم و مضامین مرتبط با ویژگی‌های اخلاقی و شخصیتی استادان استخراج و پس از کدگذاری اولیه، دسته‌بندی شدند. این مفاهیم در قالب محورهای اصلی شامل مؤلفه‌های شخصیتی و اخلاقی استادان، موانع رشد و تربیت اخلاقی، و شیوه‌های مؤثر تربیت اخلاقی و معنوی سازمان‌دهی و مهم‌ترین مؤلفه‌ها و شاخص‌های مرتبط با نقش تربیتی و اخلاقی استادان دانشگاه استخراج و ارائه گردیده است.

تأملی در منظومه معرفتی آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، با تأکید بر نقش محوری استادان

استادان از جایگاه خاص برخوردار و مهم‌ترین امر در دانشگاه، یعنی تربیت دانشجویان و پرورش نیروهای متخصص و متعهد برای جامعه را عهده‌دار هستند. در این مطالعه، بیست مورد برگزیده از مهم‌ترین مؤلفه‌های شخصیتی اخلاقی و معنوی مورد نیاز استادان برای ایفای نقش خطیر تربیتی، ده مورد از موانع مهم رشد و تربیت اخلاقی و ده مورد از شیوه‌های نافذ تربیت اخلاقی و معنوی، با تأمل در این منظومه اخلاقی و معرفتی، انتخاب و در هر مورد شرح کوتاهی ارائه شده است. مطالبی که نقل قول مستقیم یا برگرفته از منابع است، مشخص و سایر موارد از مجموعه مستندات استنباط شده است. این موارد در قالب دو مقاله مروری تنظیم شده است:

۱. تقویت ارکان ایمان و تهذیب نفس، لازمه تربیت و هدایت صحیح اخلاقی و معنوی دانشجویان

نقطهٔ اصلی و محوری برای اصلاح عالَم، اصلاح نفس انسانی است. قرآن به آن نسلی که می‌خواست با دست قدرتمند خود تاریخ را ورق بزند، فرمود: «قُوا أَنْفُسَكُم»، «عَلَيكُمْ أَنْفُسَكُمْ». خودتان را مراقبت کنید، به خودتان بپردازید و نفس خودتان را اصلاح و تزکیه کنید (۱). گزیده‌ای از اشارات کاربردی و اخلاق عملی در این راستا:

- ایجاد نورانیّت الهی در خود، در پرتو ایمان و اعتقاد و اعتماد به ذات مقدس الهی و برخورداری از خشوع و انعطاف درونی؛
- شناسایی و اجتناب از عوامل گناه و لغزش و انحراف؛
- التزام به حفظ کرامت انسانی دانشجویان و دیگران؛
- تقویت فضیلت‌های اخلاقی، نظیر تعهد، مسئولیّت‌پذیری، صداقت، تزکیه، خضوع، خشوع، تهذیب، اخلاص، امانت‌داری...؛
- هدایت جوانان با بیان نافذ و اثرگذار، زبان ناصح و لحن شیرین و جذاب؛
- پاسخ‌گویی به شبهات دانشجویان و کمک به تنویر افکار جامعه؛ (در کانون تلاش‌های تربیتی استادان)

گزیده‌ای از بیانات مرتبط

- «باید چنان خود را بسازید که مثل شمعی پروانه‌ها را به دور خود جمع کنید و سازندگی علمی، اخلاقی، معنوی، فکری و سیاسی داشته باشید» (۱۳۸۰/۰۸/۲۱)؛

- «جوان پاک دانشجو را با ایمان، شجاع، اهل اقدام، اهل کار و تلاش، دارای اعتماد به نفس، حق‌پذیر، حق‌طلب، اهل مبارزه با ظلم و تعرض، و اهل مهربانی و گذشت بار بیاورید تا بتواند در آینده، جامعه را به‌درستی مدیریت کند (دیدار استادان و اعضای هیئت‌های علمی دانشگاه‌ها، ۱۳۹۷/۰۳/۲۱)؛
- «شرط اصلی پیروزی در مسیر مجاهدت‌های انقلابی این است‌که همه ما – جوان‌ها و غیرجوان‌ها- تقوا را و حُسن عمل را برای خودمان وظیفه بدانیم. ... لازم است؛ خودتان را مراقبت کنید؛ هم مراقبت شخصی کنید، هم مراقبت گروهی کنید. اگر این[طور] شد، خدا فرمود: اِنَّ اللهَ مَعَ الَّذینَ اتَّقَوا وَ الَّذینَ هُم مُحسِنُون»؛ (۱۳۹۵/۰۳/۰۹)؛

۲. شجاعت علمی

شایسته است استاد شجاعت علمی داشته، کار متراکم و انبوه و تلاش همه‌جانبه برقرار کند. شجاعت علمی به مفهوم جرأت ورود به میادین دشوار و پرچالش علمی و حرفه‌ای، با التزام به نقش‌آفرینی و الهام‌بخشی است و در پرتو آن کارهای بزرگی می‌توان انجام داد. برداشتی از کلام رهبری در باب شجاعت علمی، با ماهیت یک فضیلت اخلاقی:

- شجاعت و قوت نفس در امر به معروف و نهی از منکر (در میادین علمی و اجتماعی، بارزترین مصداق شجاعت علمی)؛
- نترسیدن از پیشرفت، نهراسیدن از حرکت به سمت قله‌های بزرگ و واهمه نکردن از دشمن؛ همراه با سنجیدن جوانب کار و رعایت موازین احتیاط (۱۳۸۵/۲۸/۱۱)
- توقف جایز نیست؛ چه در دانشگاه، چه در محیط‌های صنعتی، چه در کارخانه، چه در محیط تجارت و دادوستد، چه در محیط‌های علمیِ دینی و چه در محیط‌های علمی دیگر، در همه محیط‌ها توقف جایز نیست؛
- خطرپذیری و جرئت و گستاخی و نترسیدن از احتمال موفق نشدن؛
- عقب‌افتادگی علمی، با تلاش، فکر کردن، کار کردن و شجاعت علمی داشتن حاصل می‌شود؛

۳. اهتمام به شاگردپروری و عالم پروری

ارزش و اعتبار استاد، به شاگردان برجسته‌ای است که با اهتمام و تلاش وی، تربیت می‌شوند. «شاگردپروری» و «عالم‌پروری»، تربیت دانشجویانی است مقاوم، با عزم و اراده، با ایمان، دارای اعتماد به نفْس، کاربلد، کاردان، آگاه، عمیق، انقلابی، معتقد و مُباهی به هویّت ملّی خود، متدیّن و نقش‌آفرین در عرصه‌های حیاتی. شاگرد فقط آن کسی نیست که سر کلاس حاضر می‌شود؛ بلکه آن است که به‌وسیله شما ساخته می‌شود و تحویل داده می‌شود به دنیای علم، به‌عنوان یک نیروی کارآمد و علمی(۱۳۸۶/۰۷/۰۹). بعضی از مفاهیم و مصادیق:

- پرورش دانشجوی کارآمد و متعهد، خلاق، پرنشاط، متدیّن؛
- هدایت متعلّمین به دانایی و معرفت؛ فرزانگی، عقلانیّت، خویشتن‌داری و برخورداری از شخصیت نافذ؛
- نقش‌آفرینی استادان روی دانشجویان و تربیت نیروی انسانی جوان کشور، با ویژگی‌های«تدیّن، انقلابی بودن، عمیق، با سواد و مصمّم» و دارای شناخت نسبت به تحولات بسیار سریع و قاطع در جهان، و مهارت روبرو شدن با تحولات پر شتاب آینده و برخوردار از شهامت و جسارت شکستن حباب تاریخی وابستگی ایران به معنای حقیقی کلمه، و قرار دادن ایران و ایرانی در شأن و جایگاه واقعی خود؛ (دیدار استادان دانشگاه‌ها، ۱۳۹۶/۰۳/۳۱)

۴. بصیرت و بصیرت‌افزایی: تربیت اخلاقی مبتنی بر معرفت و شناخت و آینده نگری علمی

بصیرت یعنی تیزبین بودن و راه درست را شناختن. استادان دانشگاه، در مقام سکاندار تعلیم و تربیت باید از این فضیلت، همراه با صبر و استقامت برخوردار باشند. زمان و شرایطی که به‌واسطهٔ جنگ روانی دشمن، تشخیص بین حق و باطل سخت شود، تنها داشتن بصیرت در مسیر دفاع از حق مؤثر خواهد بود. گزیده‌ای از تعابیر مورد در بصیرت:

- «آنچه در انسان سعادت را ایجاد می‌کند، بصیرت انسان است (۲)».
- اگر ما بصیرت نداشته باشیم، اگر ما بینش درست، چشم باز، هوشیاری لازم را نداشته باشیم، نه درست منافع حقیقیمان را تشخیص میدهیم، نه درست راه رسیدن به این منافع را ...، نه درست آدمی را که باید این بار بزرگ را بر دوش بگیرد، می‌شناسیم. وقتی بصیرت نباشد مثل انسانی است که چشم ندارد، راه را نمی‌بیند؛ بصیرت برای یک کشور، یک ملّت و آحاد یک مجموعه، به این اهمّیّت است. اگر چنانچه این مختصّات در یک کشوری، در یک ملّتی وجود داشت، آن وقت آن ملّت به نتایج مطلوب خود خواهد رسید؛ (مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش، ۱۳۹۸/۰۸/۰۸).
- اگر چنانچه تواصی به صبر و تواصی به حق و بصیرت در جامعه وجود داشته باشد، این جامعه به‌آسانی دستخوش تحرّکات دشمن نخواهد شد؛ امّا اگر چنانچه این جریان تواصی که زنجیره‌ی محافظت مؤمنان است، قطع شود، قطعاً خسارت خواهد رسید (۱۳۹۹/۱۲/۲۱ سخنرانی تلویزیونی به مناسبت عید مبعث)؛
- شناخت حقیقت ولایت و ولی امر زمانه؛ رعایت ایمان و تقوا و ذکر الهی؛ داشتن فکر و اندیشه و تجزیه تحلیل مسائل؛ دوراندیشی در امور؛ پیروی از عالمان وارسته و پیمودن مسیر اهل بصیرت؛ عبرت گرفتن از مسائل گوناگون؛ به‌عنوان بعضی از راه‌های عملی

کسب بصیرت و دلبستگی به دنیا؛ و گرفتار شدن به شهوات و لذت‌ها؛ از موانع کسب بصیرت معرفی شده است (۳).

۵. تربیت اخلاقی مبتنی بر شناخت و احترام به مردم، و التزام به پاسخگویی به نیازهای جامعه

«... دانشگاه علاوه بر وظیفه‌ای که نسبت به درون خود دارد، یک وظیفه‌ای هم درباره جامعه دارد. وظیفه درونی، همین تولید علم، پیشرفت علمی، تربیت علمی است؛ وظیفه‌ی بیرونی، اثرگذاری در مجموع جامعه است. دانشگاه نمی‌تواند از مسائل جامعه منفک و منزوی باشد. این نکته‌ی بسیار مهمّی است که بنده به اساتید محترم، برادران و خواهران عرض می‌کنم: سعی کنید دانشگاه را درگیر مسائل اجتماعی کنید؛ البتّه خواهم گفت که دستگاه‌های مختلف باید از دانشگاه کمک بخواهند، راهنمایی بخواهند، کار بخواهند و دانشگاه به آنها کمک کند، لکن آن، رابطه‌ی بین دستگاه‌ها و دانشگاه است، و این حرف که حالا میزنیم، رابطه بین مردم و دانشگاه‌ها است با مسائل جامعه...» (بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها، ۱۳۹۸/۰۳/۰۸). بعضی از مؤلفه‌های تعلیم و تربیت مبتنی بر نیاز:

- نقش خود را در جامعه، همانند نقش انبیاء الهی (ع) حیاتی دانستن و خود را، از کلیدداران سعادت و شقاوت ملت شناختن؛
- سرشار از عشق به اسلام و انقلاب و غرور ملی و دینی و سرشار واقعی از روحیهٔ خدمت بودن؛
- ترجیح مصالح ملی بر مصالح شخصی؛
- رعایت قانون و پایبندی به رعایت حقوق دیگران؛
- شرکت آگاهانه، خیرخواهانه و همراه با علاقمندی، در فعالیت‌های اجتماعی؛
- استقلال اندیشه و تولید علم متناسب با نیاز جامعه؛
- استقلال علمی و فرهنگی را اساس موجودیت جامعه و منشأ استقلال کشور دانستن؛
- تمرکز کارهای علمی (تحقیقات، مقالات، سایر تألیفات) بر مشکلات کشور؛
- تلاش برای حفظ و توسعه یکپارچگی و وحدت در اجتماع و اجتناب از گوشه نشینی و انزوا؛
- برخورداری از سعه صدر در برخورد با عقاید و نظرات دیگران.

۶. آرمان‌خواهی، آرمانگرایی و بیداری علمی

- «آرمان» نظام جمهوری اسلامی را می‌شود در جمله‌ی کوتاهِ «ایجاد تمدّن اسلامی» خلاصه کرد. تمدّن اسلامی یعنی آن فضایی که انسان در آن فضا از لحاظ معنوی و از لحاظ مادّی می‌تواند رشد کند و به غایات مطلوبی که خدای متعال او را برای آن غایات خلق کرده است برسد؛ زندگی خوبی داشته باشد، زندگی عزّتمندی داشته باشد، انسان عزیز، انسان دارای قدرت، دارای اراده، دارای ابتکار، دارای سازندگی جهان طبیعت؛... (۱۳۹۲/۰۶/۱۴ بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری).
- «آرمان‌خواهی» موتور پیشران حرکت است؛ «امید» سوخت این موتور است؛ .... «عقلانیّت» هم فرمان این موتور است؛ باید با عقلانیّت فکر کنید و خردورزی کنید و پیش بروید (بیانات در دیدار رمضانی دانشجویان).
- نظام اسلامی دارای منظومه‌ای از آرمان‌ها است که باید برای رسیدن به همه آنها تلاش شود اما این آرمان‌ها دارای رتبه‌بندی و درجات مختلف هستند. رسیدن به جامعه‌ای«عادلانه، پیشرفته و معنوی» از آرمان‌های اصلی و درجه یک نظام اسلامی است، که قطعاً قابل تحقق است و تاکنون نیز در این مسیر پیشرفت‌های خوبی انجام شده و چنین جامعه‌ای برای کشورهای اسلامی و غیراسلامی الگو خواهد بود. در موضوع نسبت آرمان‌گرایی با واقعیات، هم آرمان‌گرایی کاملاً مورد تأیید است و هم دیدن واقعیات. آرمان‌گرایی بدون دیدن واقعیات، به خیال‌پردازی و توهم منجر خواهد شد (دیدار با دانشجویان، ۱۳۹۲/۰۵/۰۲).

۷. مثبت‌اندیشی، امیدبخشی و امیدآفرینی و زدودن جنود یأس و ناامیدی

رهبر انقلاب در بیانیه گام دوم انقلاب، «امید صادق و متکی بر واقعیت‌های عینی» را «کلیدِ اساسی همه قفل‌ها» و امیدآفرینی مبتنی بر اخلاق را، دارای آثار و پیامدهایی از جمله تقویت روحیه شجاعت و شهامت، ثبات و پایداری، و نشاط اجتماعی و مایه پیشرفت و عزت دانسته‌اند (۴).

سخن استاد، نباید موجب دل‌زدگی و یأس دانشجوی جوان بشود، مَنِش استاد هم همین‌جور است. ایجاد و تقویت امید، هدایت فکری/ مثبت‌اندیش باشد، امیدوار باشد، عزم و نیّت قاطع برای اقدام در کشور داشته باشد، این در دانشجو اثر می‌گذارد. استاد باید امید به آینده، امید به موفقیت و آینده‌نگری داشته باشد، زیرا یأس از آینده، سم مهلک همه فعالیت‌ها است. چه فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی، چه فعالیت‌های علمی و پژوهشی. «دانشجویانِ خود را امیدوار و خوشبین به حال و آینده کشور، معتقد به توانایی‌ها و ظرفیت‌های داخلی و آشنا به موقعیت کشور تربیت کنید تا مطمئن شوند، همان‌گونه که پیشرفت‌های کشور نسبت به دو سه دهه گذشته، تحسین‌برانگیز است، آینده کشور نیز در مقایسه با امروز، به‌مراتب درخشان‌تر خواهد بود» (دیدار اساتید و اعضای هیئت‌های علمی دانشگاه‌ها، ۱۳۹۷/۰۳/۲۱).

۸. پایبندی به هویت ملی و دینی و انقلابی

هویت ملی در جمهوری اسلامی، هویت ارزش‌ها و باورها است و از عنصر هویتی ایرانی و اسلامی برای حفظ منافع ملی، استقلال، آزادی، عدالت اجتماعی، قدرت و امنیت ملی ایجاد شده است و برگرفته از هویت مردم و عزم و ایمان آنها و از مهم‌ترین راهکارهای مقابله با تهاجم فرهنگی نسبت به ایران اسلامی است. هدف از هویت ملی حفظ منافع ملی، استقلال، آزادی، عدالت اجتماعی، قدرت و امنیت ملی است (۵). تشکیل هویت نسل جدید به‌دست معلم است؛ نقشی پررنگ‌تر از نقش خانواده و پدر و مادر (بیانات در دیدار جمعی از معلمان استان کرمان، ۱۳۸۴/۰۲/۱۲). استاد دانشگاه باید مرعوب و مغلوب تسلّط فرهنگ غربی نباشد و از تحقیر و اهانت به فرهنگ میهنی و ملّی و خودی پیشگیری کند. اگر استاد معتقد به اصالت‌های میهنی، اصالت‌های سرزمینی، مبانی دینی و مبانی انقلابی خودش باشد، در دانشجو اثر می‌گذارد: «جوان امروز را با هویت بار بیاورید چرا که اگر جامعه‌ای احساس هویت نکرد، در مقابل صداهای بلند تحکم‌آمیز به‌راحتی مغلوب می‌شود، اما برخورداری از هویت دینی، ملی و انسانی به جامعه احساس عزت و ایستادگی می‌دهد (دیدار اساتید و اعضای هیئت‌های علمی دانشگاه‌ها، ۱۳۹۷/۰۳/۲۱). بعضی از مؤلفه‌های هویت ملّی و دینی و انقلابی در منظومه فکری و اخلاقی آیت‌الله خامنه‌ای:

- الگوی مطلوب آرمانی، یک الگوی مستقل اسلامی ایرانی است که از هدایت اسلام سرچشمه و از نیازها و سنت‌های ایرانی بهره می‌برد (بیانات ۱۳۹۲/۰۵/۱۵)؛
- تأمّل بر نقش استاد در تحکیم اعتماد به نفس ملی و ایجاد تعصّب ملی در دانشجو؛
- مراقبت و اهتمام دائمی نسبت به تجلیل از مجاهدات استادان و دانشجویان و دانشمندان شهید و ایثارگر و تکریم دانشمندان و استادان و دانش پژوهان کشور؛
- صیانت و تقویت هویت ملی واجب است و جوانان باید از سرمایه هویّت ملی و جمعی کشور با همه وجود و همّت دفاع کنند (بیانات ۱۳۸۰/۰۸/۱۲)؛
- علاقه به زبان و ادبیات فارسی، آشنایی با مفاخر ادبی و شخصیّت‌های علمی و فرهنگی، میهن‌دوستی، عشق و علاقه به سرزمین، آمادگی دفاع از میهن در برابر تجاوزها، آشنایی با میراث فرهنگی و آداب و سنن ایرانی، ارج‌نهادن به مناسبت‌های اجتماعی، احترام به پرچم و سرود ملّی جمهوری اسلامی ایران، افتخار به استقلال ایران و ایرانی بودن و تعهّد به قوانین کشوری، بعضی از مؤلفه‌های هویت ایرانی، در این منظومه فکری و اخلاقی است (بیانات ۱۳۸۰/۰۸/۱۲)؛

۹. تربیت اخلاقی و معنوی مبتنی بر شناخت، تفکر و تعقل و اندیشه‌ورزی

احیای عقلانیّت در جامعه، ثمره انقلاب اسلامی است (بیانات در دیدار دانشجویان، ۱۳۹۳/۰۵/۰۱) و انقلاب اسلامی نتیجه گفتمان عقلانیّت بوده است. نزدیک‌ترین تعبیر به عقلانیّت (در سخنان رهبر انقلاب)، حکمت و خردگرایی است. بعضی از مؤلفه‌های مفهومی و مصادیق عقلانیّت در این دیگاه اخلاقی و معنوی:

- کار سنجیده، به کار گرفتن خرد و تدبیر و فکر و محاسبات، توجه به ظرفیت و کار کارشناسی، مطالعه درست، ملاحظه جوانب و آثار و تبعات یک اقدام،
- معاضدت‌های معنایی: حکمت؛ خردگرایی؛ محاسبه؛ درایت؛ تدبّر؛ تفکّر؛ آزادفکری؛ منطق؛ استدلال؛ فلسفه‌های عمیق‌لُبّ (و فکر در معنا قرآنی)؛
- شناخت ارزش‌ها و ضدارزش‌ها، هنجارها و ناهنجاری‌ها، و پایبندی به اصول؛
- انتخاب و ارزشیابی رفتار و اعمال بر اساس تفکر و تعقّل؛
- تعادل در رفتار و تسلط بر احساسات؛
- ارتباطِ میانِ واقع‌بینی با آرمان‌گرایی؛ بصیرت؛ اتقان در کار؛ انتخاب صحیح؛ موقع‌شناسی؛ عبرت‌آموزی؛ باهم‌نگری و جامع‌نگری؛ اصلی فرعی کردن امور؛ و رشد فرهنگ مطالعه، برآمده از عقلانیت است (۶)؛
- تکریم جایگاه دانشمندان، علما، نخبگان، معلمان؛ ارتقاء جایگاه پژوهش و تتبّع؛ نوآوری و خلاقیت؛ تجربه‌اندوزی، روحیه شاگردی و تعلم؛ آینده‌نگری؛ میانه‌روی؛ و بهره‌وری، نشانگر رشد عقلانیّت است (۶)؛
- مردم‌سالاری اسلامی؛ سرسختی و عدم انعطاف در مقابله با دشمن مهاجم؛ تزریق روح اعتماد به‌نفس و خوداتکائی در ملت؛ تدوین قانون اساسی؛ تحقّق شعار«مردم صاحب کشورند»؛ از مظاهر عقلانیّت در مکتب امام خمینی"ره" است (۷)؛

۱۰. تعلیم و تربیت متوازن (برقراری توازن بین عقلانیت، عدالت، و معنویت)

در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، اسلام با سه‌گانه‌ی «عدالت»، «عقلانیّت» و «معنویّت» معنا می‌شود و از یکدیگر غیرقابل انفکاک هستند (۷). این نظام اندیشه‌ای، یک منظومه فکری مبتنی بر اصل توحید و آموزه‌های ناب توحیدی است و تمامی ساختارهای آن، بر این اساس بنا شده، استادان دانشگاه شخصیت‌های جامعی هستند که پیوند بین «علم و فناوری»، «اخلاق و معنویت» و «عدالت آموزشی و اجتماعی» را می‌توانند برقرار کنند. بعضی از مؤلفه‌های مفهومی و مصادیق این پیوند متعالی:

- خداوند را منشأ حق و عدالت دانستن و تلاش برای برقراری حق و عدالت؛
- معنویت حقیقتی، هیچ‌گونه نقطه عطفی با ظلم‌پذیری ندارد، و استاد معنوی در مقابل طاغوت و ظلم، سر سازش فرود نمی‌آورد، که از شاخصه‌های عدالت در نگاه اسلام است؛ (۸).
- علم و دانش عمیق برخاسته از ژرف‌اندیشی، از بن‌مایه‌های عدالت است و لازمه تحقق عدالت به معنای حقیقی آن، دارا بودن یک نظام (عملی مبتنی بر) عقلانیّت راسخ و کامل است؛
- معنویّتی که بر اصول عقلانی استوار نباشد یا معارض آن باشد، نمی‌تواند تأثیری فراتر از آرامش موّقت بر جان انسان بگذارد. رشد و صعود به سمت امور متعالی، بدون تشخیص دقیق هدف، راه و ابزار لازم برای وصول، ممکن نیست و تعیین هریک از این امور نیز در گرو استفاده از اصول (علمی) و عقلانی است؛
- پایبندی به چارچوب عقل (و علم)، مانع پیدایش و رشد نحله‌های خرافی به نام معنویّت می‌شود. پذیرش اصول بدیهی عقل (و علم)، مستلزم پذیرش نتایج عقلانی (و علمی) در ارزیابی گونه‌های متنوع معنویّت است. به‌عبارت دیگر، معنویّت حقیقی، نه با اصول بدیهی (علمی و عقلانی) متعارض است و نه با نتایج قطعی آن؛
- نقش علم در تحقق عدالت، رفاه و سعادت ملّت‌ها.

۱۱. کسب علم، عزت و اقتدار، با التزام به رعایت کرامت انسانی

«اسلام برای علم ارزش ذاتی قائل است، ولی علاوه بر این ارزشِ ذاتی، علم قدرت است. یک ملّت برای اینکه راحت زندگی کند، عزیز زندگی کند، با کرامت زندگی کند، احتیاج دارد به قدرت. عامل اصلی که به یک ملت اقتدار می‌بخشد، علم است. علم، هم می‌تواند اقتدار اقتصادی ایجاد کند، هم می‌تواند اقتدار سیاسی ایجاد کند، هم می‌تواند آبرو و کرامت ملّی برای یک ملت در چشم جهانیان به‌وجود بیاورد. یک ملت عالم، دانا، تولیدکنندهٔ علم، در چشم جامعهٔ بین‌المللی و انسان‌ها طبعاً با کرامت است. پس علم علاوه بر کرامت ذاتی و ارزش ذاتی، این ارزش‌های بسیار مهمِ اقتدارآفرین را هم دارد (بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۲/۰۵/۱۰). بعضی از مؤلفه‌های عزّت و کرامت:

- مفاهیم عمومی و زندگی‌ساز مثل آزادی، عدالت اجتماعی، کرامت انسانی، سبک زندگی؛ از حقایق منظومه‌ی ارزشیِ اسلام برای بشریت است (سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران، ۱۳۹۹/۰۱/۰۳)؛
- اگر زندگی بخواهد عزتمندانه باشد، انسان‌های دارای خِرَد و تدبیر، مشکلات را به‌خاطر رسیدن به عزت و شرف انسانی و کرامت انسانی و تقرب الی‌الله تحمل می‌کنند (بیانات سال ۱۳۹۳)؛
- کرامت امت اسلامی، برآمده از ایمان، توکّل و بصیرت و وحدت امت اسلامی، مایهٔ عزّت و کرامت است (برگرفته از بیانات در موضوع «عزت» و «کرامت»)؛
- ملت ایران از لحاظ شاخص‌های شخصیتی، کرامتی و ارزشی در نقطهٔ اوج‌اند؛ منیع الطبع، باگذشت، باایمان، عازم، دارای شجاعت و آمادهٔ برای فداکاری است و ثابت کرده آنجایی که پای شرف، کرامت و دفاع از ارزش‌های کشور و ارزش‌های والای اسلامی در میان است، از همهٔ توان خود استفاده و دشمن را مغلوب می کند (بیانات در دیدار جمعی از مسئولان و نخبگان استان همدان (۱۳۸۲/۰۴/۱۹)؛
- علم، عامل اصلی اقتدار و کرامت و مردم‌سالاری دینی، اوج عزّت و کرامت ملّی است (بیانات سال ۱۳۹۳)؛
- استقلال ملّی ضامن حفظ کرامت انسانی و کرامت و عزّت در گرو ظلم ستیزی است (بیانات سال ۱۳۹۳).

۱۲. مسئولیت‌پذیری/احساس مسئولیّت و التزام به انجام تعهدات

مسئولیت‌پذیری استادان در برابر وظایف و اعمالی است که در جایگاه خطیر استادی برعهده دارند و در منظومه اندیشه‌ای آیت‌الله خامنه‌ای دارای سه بخش است: «اول اینکه برای نفس کار و عمل آماده باشد، دوم مسئله آمادگی و استعداد و تعهدات به کار است به همان نحوی که سیاست‌های کلی و برنامه‌های اساسی کشور آن را اقتضا می‌کند، رکن سوم حفظ طهارت و تقوا است... » (بیانات در در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری آقای هاشمی رفسنجانی، در ۱۳۷۲/۰۵/۱۲).

بعضی از مؤلفه‌های مسئولیت‌پذیری در منظومه اخلاقی مقام معظم رهبری

- پاسخگویی یک حقیقت اسلامی است؛ این همان مسئولیت است. .... اگر انسان توانست وجدان خود را آرام کند و به ندای اندرون خود پاسخ گوید، خواهد توانست به دیگران هم پاسخگو باشد (۱۳۸۳/۰۱/۲۶)؛
- (مراتب بعدی) احساس مسئولیّت در مقابل مردم است، لکن به‌مراتب مهم‌تر از آن، احساس مسئولیّت در مقابل خدا است ... حتّی آنجایی که مسئولی از دسترسیِ سؤالِ مردم و نظارتِ مردم دور است، آنجا خدا هست؛ (۱۴۰۱/۰۱/۲۳)؛
- اهمیت هر انسانی به‌قدر آن مسئولیّتی است که بر دوش می‌گیرد و این انسان یا این مجموعه، یا این سازمان، به همان اندازه اهمیت پیدا می‌کند (۱۳۹۴/۰۲/۰۶)؛
- ایمان؛ اخلاص؛ دانایی؛بصیرت داشتن؛ اندیشمندی؛ کارآمدی و تجربه محوری؛ شجاعت؛ امیدواری و امیدآفرینی؛ آرمان‌خواهی؛ اخلاق‌گرایی؛

عدالت‌محوری؛ همت عالی داشتن؛ دغدغه‌مندی؛ انگیزه خوب داشتن؛ استفاده از تجربه‌های گذشته و دیگران؛ عبرت‌آموزی؛ اراده خدمت داشتن؛ معنویت‌گرایی؛ روحیه ایثارگری و فداکاری؛ تلاش و روحیه جهادی؛ در صحنه بودن و میدان‌دار بودن؛ هوشمندی و هوشیاری؛ تمرکز بر ظرفیت‌های داخلی؛ آینده‌ساز بودن؛ واقع‌گرایی و به ویژه امید داشتن به جوانان و به‌کارگیری آنان... بعضی از مؤلفه مصرح در بیانیه گام دوم انقلاب در باب مسئولیت‌پذیری است؛ (۹)

- نهراسیدن از تهدیدها؛ مرزبندی با دشمن؛ مبارزه با فساد؛ مبارزه با بی‌عدالتی؛ دوری از وسوسه‌های شیطانی؛ پرهیزکاری؛ دوری از وسوسه مقام و ریاست و سایر وسوسه‌های شیطانی؛ و ... از موارد سلبی مسئولیّت‌شناسی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است؛ (۹)

۱۳. تحصیل و تعلیم و ترویج علم نافع (مفید و هدفمند)

«علوم نافع دنیوی، علومی هستند که می‌توانند در راستای بهره‌مندی صحیح افراد جامعه از دنیا مفید باشند، یا منافع مادی برای آنها به‌دنبال داشته باشد. اگر علوم مورد نیاز زندگی دنیا با نیت خدمت به خلق خدا و قدرت یافتن برای اطاعت الهی تعلیم و تعلم شود، نفع آخرتی را هم به‌دنبال خواهند داشت... منظور از نفع، عام است و شامل نفع فردی و اجتماعی می‌شود.... حکم اولیه در مسئله تعلیم و تعلم علوم نافع، استحباب و تعلم علوم غیر نافع کراهت است... (۱۰). مقام معظم رهبری معتقدند، علم، مقدمه عمل است؛ علم نافع عبارت است از آن علمی که به کار کشور بیاید و مفید برای حل مشکلات کشور باشد (۱۱). در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری،(۱۳۸۴/۰۸/۲۰) در مورد علم نافع چنین فرموده اند: «... دنبال علمی باشیم که برای کشور لازم و نافع است؛ نه فقط برای حال کشور، بلکه برای ۱۰ سال بعد و ۲۰ سال بعد کشور. ممکن است ما در ۲۰ سال بعد، نیازی داشته باشیم که از امروز باید تحقیقات آن نیاز، شروع بشود. اگر امروز تحقیق نکردیم، اگر امروز خودمان را آماده نکردیم، آن وقتی که لازم داریم، دستمان خالی خواهد بود. باید این نیازسنجی انجام گیرد و نیازهای امروز هم مورد ملاحظه قرار بگیرد... علم باید، هم نیاز امروز را تأمین کند، هم نیاز آینده را؛ این آینده را حدس بزنید، محاسبه کنید ببینید چه چیزی لازم داریم» (۱۱).

بعضی از مؤلفه‌های کاربردی و راهبردی علم مفید

- استاد اندیشمند و متعالی ضمن اهتمام در جهت جبران عقب‌افتادگی‌های پیشین، تولید و ترویج علم نافع و مفید، چه در موضوعات راهبردی و اساسی و چه در مسائل نقد و کاربردی را نیاز حتمی و فوری کشور می‌داند (۱۴۰۱/۰۴/۰۱)
- مشکلات امروز و فردای کشور باید عالمانه حل شود، زیرا مواجهه غیرعلمی و غیرمدبرانه با مشکلات موجب پیچیده و افزون شدن آنها خواهد شد (۱۳۹۷/۰۳/۲۰)
- «نیازسنجی تحقیقات» مهم است، یعنی باید نیازسنجی کنید برای آینده و برای امروز، و آن‌وقت [می‌شود] علم نافع؛ علمی که برای رفع این نیازها به درد میخورد (۱۳۹۴/۰۸/۲۰).
- «"هدفمند کردن تحقیقات" مهم است و پژوهش‌ها باید با دو هدف اساسی "تأمین نیازها و حل مسائل کشور" و "رسیدن به اوج و مرجعیت علمی و حضور در جمع سرآمدان جهانی علم" صورت گیرد» (۱۳۹۷/۰۳/۲۱).
- پژوهش بایستی هم برای رسیدن به اوج قلّه‌ی علم و ایجاد مرجعیّت علمی و هم باید برای حلّ مسائل جاری کشور باشد (۱۳۹۷/۰۳/۲۰)

۱۴. الگو بودن و الگوسازی برای جوانان

در اندیشه رهبر معظم انقلاب، به نسل جوان اعتماد و اعتقاد ویژه‌ای وجود دارد. ایجاد و تبیین الگو، با تأکید بر ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های جامعه آرمانی، باید شاخص رفتار و عملکرد استادان و از عناصر تعیین کننده، زنده و پیش‌برنده مسیر انقلاب و زمینه‌ساز برعهده گرفتن اداره امور کشور توسط جوانان باشد. الگوی اسلامی ایرانی، نسخه‌ای است جهت حرکت در زندگی اجتماعی و هدف‌گذاری مبتنی بر چارچوب‌های اسلامی و منطبق بر مبانی نظری و فلسفی اسلام (۱۲) و استادان می‌توانند در شناسایی، تبیین و تحقق این الگو نقش‌آفرین باشند. بعضی مؤلفه‌های الگو بودن و الگوسازی، توسط استادان:

- جوان به الگو نیاز دارد، زندگی و سبک زندگی شهیدان را، برای جوان‌هایمان و نسل‌های رو به آینده‌مان تصویر و ترسیم کنیم.(۱۳۹۵/۰۷/۰۵)، شهدا را باید با شیوه‌های گوناگون به‌عنوان الگو جلوی چشم نگه دارید، بهترین الگوها اینها هستند. شما بهترین الگوها را در بسیج می‌توانید پیدا کنید. این‌ها را بازآفرینی کنید (۱۳۹۸/۰۹/۰۶)؛
- بصیرت؛ انقلابی‌گری؛ معنویت‌گرایی؛ کارآمدی؛ دانایی‌محوری و خودسازی؛ (مضامین اصلی الگوی جوان انقلابی) (۱۲)؛
- انسان‌ها با شناخت الگوها، با یاری گرفتن از پیروی الگوهاست که می‌توانند به‌درجات عالی و مقامات برتر دست پیدا کنند (۱۳۹۱/۰۲/۲۳)؛
- **ویژگی‌های استاد الگو:** فعال، پرنشاط، مبتکر، پرانگیزه،کوشا، علاقه‌مند، متعهد، پاک‌دامن، صبور و مؤمن، به‌روز بودن (وقت مطالعه داشتن)، روحیه جهاد و دلسوزی، عشق به اسلام، انقلاب و غرور ملی، دینی، آگاهی از جریانات جهان، سیاست زده و سیاسی‌کار نبودن (دانستن ایرادی ندارد)، هدایت‌گری و

شکوفاکننده استعدادها، آگاه، کارآمد، عاقل، عالم، خویشتن‌دار و نافذ، هدف‌مند، پرورش انسان خوش‌بین، با امید و اهل کار جمعی، امیدبخشی به دانشجو، افزایش‌دهنده قدرت تحلیل در دانشجو، مدافع خلاقیت، نوآوری و ابتکار، ترغیب کننده دانشجویان به تولید علم، فرماندهی، ... (۱۳).

۱۵. خداباوری و اعتماد به نفس ملی

مقام معظم رهبری در مراسم بیست و چهارمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله) چنین فرمودند: «امام به خدای متعال اعتماد داشت، به وعده‌ی الهی یقین داشت، برای خدا حرکت کرد و کار کرد و حرف زد و اقدام کرد و می‌دانست که «ان تنصروا الله ینصرکم» وعده‌ی الهی است و حتمی و تخلف‌ناپذیر است... و به مردم ایران «ما می‌توانیم» را تعلیم داد... اعتماد به نفس پیدا شد، توکل به خدا پیدا شد؛ اینها جای یأس را گرفت، جای تاریک‌نمایی را گرفت، جای بدبینی را گرفت؛ مردم ایران روحیات خودشان را تغییر دادند، خدای متعال هم وضع آنها را تغییر داد: "انّ الله لایغیّر ما بقوم حتّی یغیّروا ما بانفسهم"....». استاد باید از خداباوری و اعتماد به نفس ملی به‌عنوان یک ضرورت برخوردار باشد (۱۴). در این منظومه اخلاقی و اندیشه‌ای، بعضی از مؤلفه‌های مهم این ضرورت عبارتند از:

- اعتماد به خداوند و احساس رابطه با او؛
- حفظ اتصال فکری با توده‌های مردم و متمسّک شدن به ریشه‌های اصولی انقلاب؛
- توجه به جایگاه علم و دانش در دانشگاه‌ها و حاکمیت فضای تحرک و دوری از یأس؛
- مبارزه‌ی فرهنگی دائم با خودباختگی مزمن؛
- احیا و رشد بخشیدن به هویّت اسلامی و ایرانی جوانان و ارتقای فکر دینی در آنان؛
- آشنایی آحاد مردم با سابقه و میراث عظیم علمی و مفاخر تاریخی کشور؛
- عدم وابستگی به الگوهای بیگانه و توجه به الگوهای بومی؛
- حفظ وحدت و همدلی بین نخبگان و ایفای نقش رسانه‌ای در تقویت اعتماد به نفس ملی؛

در دیدار با نخبگان علمی جوان (۱۳۹۵/۰۷/۲۸) نیز چنین فرموده‌اند: «اگر شما بتوانید کشورتان را پیشرفته کنید از لحاظ علمی، از لحاظ اعتمادبه‌نفس، از لحاظ ابتکارات، از لحاظ تلاش، در این دنیای سرشار از جهالت و ضلالت، کشوری سر بر خواهد آورد که از لحاظ شاخص‌های مورد قبول دنیا (شاخص‌های علم، پیشرفت فناوری، ثروت، شاخص مادّیات و شاخص‌های انسانی و درعین‌حال برخوردار از معنویّت و شرافت و توجّه به خدا و ایمان و اعتماد به خدا در سطح عالی قرار می‌گیرد».

۱۶. پیشگیری از استحاله فرهنگی و اخلاقی در دانشگاه و جامعه

استادان باید مروج استقلال فکری و خودباوری علمی و مدافع ارزش‌های فرهنگی باشند و از انحراف آنها پیشگیری نمایند. اگر دانشگاهها تربیت اسلامی و اخلاق اسلامی داشته باشند، میدان زد و خورد عقایدی که مضرّ به حال این مملکت است نخواهند شد. شایسته است استادان با توجه به تهذیب خود و مسئولیت در پیشگاه الهی موارد ذیل را از رهنمودهای مقام معظم رهبری، تدبیر نمایند (۱۵):

- دانشجویان را از وابستگی فکری نسبت به اندیشه‌های غربی (بت‌پرستی علمی) برحذر دارند؛
- با التزام به جهت‌گیری انقلاب یعنی خودباوری، ابتکار، استقلال، پایبندی به ارزش‌های اسلامی، جهاد علمی، آزادی از اسارت و تبعیت وتلاش برای شکوفا شدن استعداد علمی و فکری نسل جوانِ بالنده کشور، با موجبات استحاله فرهنگی و اخلاقی در دانشگاه و جامعه مقابله نمایند؛
- در صورت مشاهده انحراف و گرایش جوانان به یکی از دو قطب قدرت و مکر، آنان را نسبت به توطئه‌ها و شیطنت‌ها آگاه کنند؛
- جوانانی متعهد نسبت به مصالح کشور و آگاه به اهداف اسلام تحویل جامعه دهند و مطمئن باشند که با این خدمت، استقلال و آزادی کامل میهن عزیزشان تضمین خواهد شد؛
- با پرداختن به خودسازی اخلاقی و ایمان الهی معنوی، به‌عنوان مهم‌ترین عامل در زندگی، از انحراف و استحاله فرهنگی و اخلاقی، در دانشگاه و جامعه، پیشگیری نمایند؛
- با جنگ فرهنگی، از طریق روش‌های فرهنگی، مقابله نمایند؛
- با رعایت و حفظ اضباط، آمادگی حضور در همه میدان‌ها داشته باشند؛
- با انتقادپذیری و نقادی توأم با حسن نیت، موجبات و مصادیق انحراف فرهنگی و اخلاقی را شناسایی، ریشه‌یابی، تبیین و روشنگری نمایند.

۱۷. توجه به اهمیت مهارت‌آموزی و ظرفیت‌های کارآفرینی

یکی از اولویت‌های اساسی و الزامات در چشم انداز نظام جمهوری اسلامی، طراحی سیستم مناسب آموزشی جهت تربیت نیروی انسانی متخصص و احیاء روح مهارت‌یابی و ارتقای آن در بین دانش‌آموختگان آموزش عالی است. در دیدگاه مقام معظم رهبری، «کارآفرینی»، «آموزش مداوم»، «خلاقیت و نوآوری» و «تفکر انتقادی»، از مهم‌ترین مهارت‌های مورد نیاز دانشجویان و دانش‌آموختگان، به‌شمار می‌آیند (۱۶). در سیاست‌های کلی اشتغال بر نقش نظام آموزش عالی و سایر نظام‌های آموزشی در مورد «آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار(فعلی و آتی) و ارتقاء توان

کارآفرینی ... » تأکید شده است. ایجاد فضای مناسب برای کارآفرینی، علاوه بر ارتقای انگیزه‌های دانشجویان و دانش آموختگان، نقش مهمی در توسعه کشور دارد. استادان در کانون این مسئولیت خطیر قرار دارند. بعضی از مؤلفه‌های مهارت‌آموزی و کارآفرینی (۱۶):

- کارآفرینی، نوعی عبادت و ارزش‌آفرینی است و ایران بزرگ، امروز بیش از هر زمان دیگر به کار و کارآفرینی نیاز دارد؛
- کارآفرینی از مهم‌ترین نیازهای مهارتی و از رفتارهای اجتماعی مطلوب دانشجویان و دانش آموختگان است؛
- کارآفرینان عاملان تغییر، رشد و نوآوری هستند؛
- نیاز کشور به کار و کارآفرینی به‌دلیل «آمادگی کشور برای جهش» و «فشار اقتصادی دشمنان»، بیش از هر دوره دیگر است (۱۳۸۹/۰۶/۱۶)؛
- ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی و استفاده از تولیدات داخلی به‌عنوان ارزش اسلامی و ملی با بهره‌گیری از نظام آموزشی و تبلیغی کشور (لازم است)، (سیاست‌های کلی اشتغال)؛
- ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش بنیان و آینده‌نگری نسبت به تحولات آنها در سطح ملی و جهانی (سیاست‌های کلی اشتغال)؛
- برای مقابله با فشارها، باید «اقتصاد مقاومتی واقعی» به‌وجود بیاوریم که معنای واقعی کارآفرینی نیز همین است (۱۳۸۹/۰۶/۱۶)؛

۱۸. آرمان‌گرایی واقع‌بینانه و بیداری علمی

در اندیشه مقام معظم رهبری آرمان‌ها، در حوزه واقعیت‌ها و با توجه و شناخت دقیق واقعیت‌های عینی، به شیوه‌ای عقلانی و معتدل مطرح و برای تحقق آنها از همه تجربه‌های علمی بشری بهره‌برداری می‌شود. بیداری علمی، علمی، فکر کردن و علمی، عمل کردن است. بعضی از مؤلفه‌های آرمان‌گرایی واقع‌بینانه و بیداری علمی که شایسته است استادان دانشگاه مغز متفکر و سکاندار آن در دانشگاه و جامعه باشند (۱۷):

- محوریت عدالت در در توسعه: موفقیت (در آرمانگرایی و بیداری علمی)، وقتی است که بتوانیم معنویت، دین، اخلاق، عدالت، معرفت، سواد، و توانایی‌های گوناگون را، در میان جامعه مستقر کنیم (۱۳۷۵/۱۲/۱۸)؛
- بنیان نهادن توسعه بر بستر و بر مبنای هویت، ارزش‌ها و آرمان‌های دینی و ملی؛
- توسعه استقلال فکری و خودباوری علمی اندیشمندان و دانشگاهیان؛
- **ارکان اندیشه آرمان‌گرا**: «عقلانیت با برنامه، محاسبه، هوشمندی، و تدبر»؛ «اعتدال و دوری از افراط»؛ «اعتقاد و پایبندی با تمام وجود به ارزش‌های اسلامی و انسانی در همه حوزه‌ها»؛ «کارآمدی که محصول سه رکن عقلانیت، اعتدال و ارزش‌گرایی است»؛
- **ویژگی‌های شخصیت آرمان‌گرا**: برخورداری از امید؛ صبر و شکیبایی؛ یقین و عزم راسخ در پیگیری اهداف و آرمان‌ها؛ پایداری و استقامت؛ قاطعیت؛ آینده‌نگری و دیدن افق‌های دوردست؛ عدم سهل‌انگاری و مسامحه؛ و عدم مصالحه و کوتاه آمدن بر سر اصول و آرمان‌های اصیل و روشن انقلاب؛ کلان‌نگری در عین توجه به مسائل خرد؛ ابتکار و نوآوری؛
- هدایت‌گری جریان‌های اجتماعی و سیاسی، در مسیر آرمان‌ها؛
- نگاه فرهنگ‌محور به علم، فناوری، سیاست، اقتصاد و همه امور و هدایت فرهنگی جریان آرمان‌گرایی و بیداری علمی.

۱۹. جاری کردن چشمه استعدادها و شکوفا نمودن خلاقیت، نوآوری و ابتکار در دانشجویان و نخبگان

نوآوری سنت تاریخ است؛ سنت طبیعت است و بدون نوآوری زندگی بشر معنا پیدا نمی‌کند (دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۸۶). جریان نوآور جامعه ... به‌معنای واقعی کلمه، مشغول خلاقیت است، (و تقویت آن) به آینده‌ی خوبی برای کشور منتهی خواهد شد (بیانات در دیدار نخبگان و برگزیدگان کرمانشاه). نوآوری یک نیاز کنونیِ حرکت کشور است و لازمه نوآوری هم همین شکوفائی استعدادها و ثمربخشی سرمایه‌گذاری‌های قبلی است (بیانات در دیدار نخبگان و فرهیختگان استان فارس، ۱۳۸۷). (شایسته است) استادان، پرچم‌دار و مدافع خلاقیت، نوآوری، ابتکار، نواندیشی علمی بوده، روحیه پژوهش‌گری، کاوش‌گری و مطالبه‌کنندگی چیزهای ناشناخته را در دانشگاه‌ها (و دانشجویان) زنده کنند. بعضی از مؤلفه‌ها:

- (اهتمام برای تربیت انسان‌های) توانا در تولید و توسعه علم و فناوری و نوآوری و به‌کارگیری دستاوردهای آن (نقشه جامع علمی)؛
- **بعضی از الزامات شکوفا نمودن خلاقیت و نوآوری**: «ایمان قوی به انجام کار و عدم اعتقاد به محدودیت‌ها»؛ »ترس نداشتن از شکست، برای غلبه بر بزرگ‌ترین عامل جلوگیرنده آدمی از خلاقیت و نوآوری»؛ «قبول مسئولیت کارهای خویش، اعم از افکار و رفتار و اعمال»؛ «کسب مهارت سنجیدن موقعیت‌ها، جهت بهره‌وری بیشتر و تشخیص دانستنی‌های ضروری از غیرضروری»؛ «برخورداری از حس قوی احترام و تحسین نسبت به دیگران»؛ «برقراری پیوند سازنده بین کارهای موظف (که انجام می‌دهیم) و کارهای مورد علاقه (که دوست داریم انجام دهیم)»؛ «داشتن پشتکار»؛
- **بعضی مؤلفه‌های شخصیتی خلاقیت**: «برخورداری از اعتماد،

شـهامت و جسـارت کـافی»؛ «اسـتقبال از خطـر بـرای ورود بـه بسیاری از موقعیـت‌هـا و مکـان‌هـای ناشـناخته و مـبهم و طـرح سؤال‌ها و پرسـش‌هـای حساسـیت برانگیـز»؛ «پـذیرش و کسـب تجربه»؛ «استقبال از ابهامات، مجهول‌هـا و ناشـناخته‌هـا و تـلاش برای رمزگشایی از آنهـا»؛ «تـلاش فکـری و رفتـاری و منـاظره و جدال علمی احسن»؛

- توجه به نقش آموزش در رشد استعدادهای خلاق و مبتکر؛
- ژرف نگری در کنار احساسات؛
- تلاش برای ایجاد روحیه پژوهش و جویندگی در دانشگاه‌ها؛
- «خیلی از جزئیاتی که معلم به دانش‌آموز گفته اسـت، و آنچـه بـه عنوان تعلیم در ذهن او قرار داده، از مانـدگارترین حقـایقی اسـت که در ذهن انسان باقی می‌ماند .... (از بیانات ۱۳۹۲)».

۲۰. پایداری و مقاومت

شایسته اسـت اسـتاد خسـتگی ناپـذیر و برخـوردار از تـلاش دائمـی و برخوردار از روحیه تلاش و مجاهدت علمی و حرفه‌ای باشد. با پـرورش دانشجویانی تلاشگر، مقاوم و خستگی ناپذیر، با عزم و اراده، بـا ایمـان، دارای اعتماد به نفْس، کاربلد، کاردان، آگاه، عمیـق، انقلابـی، معتقـد و مُباهی به هویّت ملّی خود و متدیّن، ثبـات علمـی و پایـداری اسـتمرار مراقبت‌ها و خدمات در همه شرایط، به ویژه حـوادث و سـوانح و بلایـا، تضمین نماید. بعضی از مؤلفه‌های پایداری و مقاومـت کـه در مصـداق استادان دانشگاه نیز موضوعیّت دارند:

- **معیار پایداری و مقاومت**: «مقاومت، تنها با اسـتحکام بخشـیدن به بنیان ها صورت می‌گیرد. هر سیل بنیان کنـی وقتـی بـه یـک صخرهٔ استوار برسد، نمی‌تواند در آن اثر بگـذارد. مـا بایـد خـود را اسـتوار و مسـتحکم کنـیم و بنیـان‌هـای فرهنگـی و اقتصـادی و سیاسی خود را استحکام ببخشیم. هرکاری که در جهت استحکام بخشیدن باشد، مقدّس و خوب و مورد اجر و ثواب الهی است. هـر چیزی که در جهت متزلزل کردن این پایه‌ها و بنیان‌ها باشـد، بـد است. این دیگر ربطی به جناح و حزب و گروه و تشـکیلات نـدارد. به‌نظر من معیار و ملاک، این است (۱۳۸۱/۰۳/۰۷)»؛
- دفاع مقدس الگویی نورانی و بی بدیل برای انتقال فرهنـگ و آداب و مصادیق مقاومت، در جامعه ما است؛
- «با زبان دانشگاهی، ایدهٔ اقتصاد مقاومتی را تبیین کنید؛ حدودش را مشخص کنیـد؛ یعنـی آن اقتصـادی کـه در شـرایط فشـار، در شرایط تحـریم، در شـرایط دشـمنی‌هـا و خصـومت‌هـای شـدید، می‌تواند تضمین کنندهٔ رشد و شکوفایی یک کشور باشد (دیدار بـا دانشجویان، ۱۳۹۱/۰۵/۱۶)»؛
- هرجا ملّت‌ها حرکت کنند، ایستادگی کنند، صبر و مقاومت نشـان بدهند، پیروزی قطعـی اسـت (بیانـات در دیـدار دانـش‌آمـوزان و دانشجویان، ۱۳۹۴)؛

طرح کلی حاکم بر الگوی مقاومت، در منظومه اندیشه‌ای مقـام معظـم رهبری را میتوان «عملکردی هوشـمندانه توسـط ملت و دولت در فضـای رقابت بین‌الملل و مقابل با نظام سلطه و استکبار دانست کـه عـلاوه برعـدم وابستگی به شرق وغرب، بر پایه نفی سـلطه‌گری و سـلطه‌پـذیری اسـتوار شـده و نهایت آن وصـول به نقطه بازدارندگی در تمام عرصه‌ها برای تـأمین منافع ملی است (۱۸)».

نتیجه‌گیری

استاد دانشگاه در کانون فیّاض اخـلاق و معنویـت قـرار دارد. کسـب و ارتقای فضیلت‌های اخلاقی، با بهره‌گیری از سیره اخلاقـی و شـیوه تربیتـی معلمان کبیر و معلّمان مجاهد و باایمان و اخلاصی چون امام خمینی "ره" و آیت‌الله خامنه‌ای، شیوه نافذی اسـت کـه چشـمه‌ای از آن در ایـن گفتـار اهتمام شده است. در بیانیه گام دوم انقلاب به فضیلت‌های مهـم اخلاقـی و معنوی که لازمه تعالی و پیشرفت خواهد بود و ظهور و بروز و ارتقـای آنهـا، بیش از هر نهاد دیگر در دانشگاه‌ها و بیش از هر مصداق دیگر در اسـتادان، موجبات سعادت ملت را فراهم خواهد ساخت، تأکید شده است. ذکر مجدد بر این فضیلت‌ها زینت‌بخش خاتمه این نوشته خواهد بود: «اخلاص، ایمان، توکّل به خدا، مشارکت مردمی، خیرخواهی، شـجاعت، تواضـع، اعتمـاد بـه نفس، گذشت، کمک‌رسانی، نیکوکاری، وفاداری، حفظ آبرو، ارتقای شناخت اخلاقی، مدیریت جهادی، افزایش عیار معنویت و اخـلاق، بـرادری و ایثـار، فداکاری، پاکی و صداقت، یکرنگی و همدلی، همگرایی، پُرسشـگری، حفـظ کرامت اجتمـاعی، عـدم افراطـی‌گـری، روحیـه صـبر و تحمّـل در زنـدگی اجتماعی، عـزّت نفـس گروهـی، تـرویج اخـلاق و منطـق اخـلاق جمعـی، جوانمردی، روحیه اعتدال‌گرایی، عقلانیت، استکبارستیزی، صدقات، عزت و اقتـدار، روحیـه انقلابـی، آرمـان‌خـواهی، خودسـازی معنـوی و اخلاقـی، خودباوری، مقابله با استحاله فرهنگی و اخلاقی دشمن، تبدیل تهدیـدها بـه فرصت‌ها، زایش قوه تفکّر، بصیرت، تحلیل‌گری و استدلال منطقی».

تقدیر و تشکر

این مقاله با بهره‌منـدی از دیـدگاه‌هـا، رهنمودهـا و نظـرات ارزشـمند جمعی از استادان فرهیخته و صاحب‌نظر بـه انجـام رسـیده اسـت. در ایـن میان، یاد و خاطره استادان فقید، زنده‌یاد جناب آقای دکتر مسـلم بهـادری "ره" و زنده‌یاد جنـاب آقـای دکتـر محمـد غفرانـی "ره" را کـه بخشـی از ایده‌ها و یافته‌ها مرهون رهنمودهـا و دیـدگاه‌هـای علمـی ایشـان اسـت، را گرامی می‌داریم. هرچند امروز از حضور پربرکت این استادان فرزانـه و الگـو محروم هستیم، اما آثار علمی، مـنش اخلاقـی و اندیشـه‌هـای ماندگارشـان همچنان الهام‌بخش پژوهشگران و جامعه علمی کشور خواهد بود.

منابع

1. Khalili E. The Characteristics of a University Professor in Iran's Higher Education Based on the Thoughts of the Supreme Leader; A Data Base Study. *Research in Islamic Education Issues*, 2022; 30(56): 165-215.
2. Khomeini RM. Sahifeh-ye Imam. Vol. 10. Tehran: Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works; 1999. p. 302 .[Persian].
3. Basij Organization of the University of Mohaghegh Ardabili. The Supreme Leader's viewpoint on insight (Basirat) [Internet]. Ardabil: University of Mohaghegh Ardabili; [cited 2026 Jun 22]. Available from: https://uma.ac.ir/find. [Persian].
4. Dehghan R. Ethics of hope: Requirements and consequences of "honest hope" with reference to the Statement on the Second Phase of the Revolution. In: *Proceedings of the First International Conference on the Second Step of the Islamic Revolution: The Model of a Civilization-Building Revolutionary System*; Tehran, Iran; 235-250 [Persian].
5. Akbari A. Evaluation of Iranian-Islamic Components in the Intellectual System of the Supreme Leader. *National Studies* [Internet]. 2020;21(3 (83):45-63. Available from: https://sid.ir/paper/374633/en. [Persian].
6. Khamenei.ir. A brief look at revolutionary rationality in the thought of Ayatollah Khamenei: Based on the speech delivered on the twenty-eighth anniversary of Imam Khomeini's passing [Internet]. Tehran: Khamenei.ir; [cited 2026 Jun 22]. Available from: https://farsi.khamenei.ir. [Persian].
7. Khamenei.ir. The triad of rationality, justice, and spirituality from the viewpoint of the Leader of the Islamic Revolution [Internet]. Tehran: Khamenei.ir; [cited 2026 Jun 22]. Available from: https://farsi.khamenei.ir. [Persian].
8. Hawzah News Agency. Treasury of teachings: The Supreme Leader's statements on dignity and honor [Internet]. Qom: Hawzah News Agency; [cited 2026 Jun 22]. Available from: https://hawzah.net. [Persian].
9. Khalili E, Bagheri Hashi M, Saveh-Doroudi M, Alizadeh H. Responsibility in accordance with the ideals of the Islamic Revolution based on the thought of the Supreme Leader. *Strategic Defense Studies Quarterly*. 2022;20(77):211-244. [Persian].
10. A'rafi A, Taraghi M, Moloudi H. Examining the jurisprudential principle of beneficial knowledge in teaching and learning. *Journal of Jurisprudential Studies in Education*. 2018;5(10). [Persian].
11. Molayi M. Presenting a model of knowledge production in the thought of Imam Khamenei. *Islamic Revolution Research Journal - Bu Ali Sina University*.2022;1(3):22-45. [Persian].
12. Fazeli M. Explaining the young revolutionary model in the second step of the revolution From the perspective of the Supreme Leader. *Iranian Pattern of Progress*. 2022;10(2):e152041. [Persian].
13. Keshtkar M, Norouzi K. A conceptual model of the Islamic university from the viewpoint of the Supreme Leader. *Basij Strategic Studies*. 2017;19(73):25-7. [Persian].
14. Qasemi S. National self-confidence and the Islamic Revolution. *Omid-e Enghelab*. 2009;(3981). [Persian].
15. Hajipour B, Bahadoran Shirvan M. Desired University with an Emphasis on Core Competencies Based on Supreme Leaders Thoughts. *Management in Islamic University*, 2012; 1(2): 227-50. [Persian].
16. Taleby Y, Vatanparast M, Azadi K. Needs assessment of higher education graduates' skills in leadership ideas. *The Islamic Revolution App*roach. 2021;15(56):163-184. [Persian].
17. Khamenei.ir. Realistic idealism in the thought of the Supreme Leader [Internet]. Tehran: Khamenei.ir; 2008 [cited 2026 Jun 22]. Available from: https://farsi.khamenei.ir. [Persian].
18. Eftekhari A, Hakimi M. The Coordinates of Pattern of Islamic Resistance in the intellectual system of the Supreme Leader. *Islamic Politics Research*. 2021;8(18):201-234. [Persian].

Review

The Worthy Professor in the Epistemology of the Martyr Revolutionary Leader Ayatollah Seyed Ali Khamenei: A Reflection on the Moral Characteristics and Spiritual Personality of University Professors

MohammadAli Mohagheghi[1], SeyedMahmoud Tabatabaeifar[2], Yahya Aghighi[3], Bagher Larijani[4], MohammadHossein Niknam[5], SeyedJamaledin Sajjadi Jazi[6], Marzieh Vahid Dastjerdi[7], Narges Tabrizchi[8], Nazafarin Ghasemzadeh[9], Mina Mobasher[10], FatemehSadat Nayeri[11], Maryam Khayamzadeh[8]*

1. Professor, Cancer Institute, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
2. Professor, Functional Neurosurgery Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
3. Professor, Pediatric Rheumatology Subspecialty, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
4. Professor, Endocrinology and Metabolism Research Institute, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
5. Professor, Molecular Immunology Research Center, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
6. Professor and Permanent Member, Academy of Medical Sciences IRI, Tehran, Iran
7. Professor, Department of Obstetrics and Gynecology, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
8. Associate Professor, Community Medicine Specialist, Academy of Medical Sciences IRI, Tehran, Iran
9. Associate Professor of Medical Ethics, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran
10. Associate Professor of Medical Ethics, Department of Ethics, History and Texts of Medicine, Iranian Medical School, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran
11. Professor, Department of Pediatrics, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

***Corresponding Author:** khayamzadeh@yahoo.com

Abstract

Background: In the education system, a university professor is not simply a transmitter of knowledge, but also plays a fundamental role in shaping the scientific, moral and cultural identity of students. In the intellectual system of Ayatollah Seyed Ali Khamenei, a university professor is considered a trustee of humanity and an educational model for the young generation, and his possession of moral and spiritual virtues is considered a condition for being effective in the field of education.

Methods: This is a review study. Data were collected through library study and examination of statements, works, messages, and writings related to Ayatollah Seyed Ali Khamenei's views on science, university, professor, and moral education. The information was extracted, coded, categorized, and organized into main axes using qualitative content analysis.

Results: The research findings showed that in the intellectual system under study, the moral and personality characteristics of university professors can be explained in three main axes: personality and moral components of professors, obstacles to moral growth and education, and effective methods of moral and spiritual education. These components include faith, self-refining, responsibility, being a role model, beneficial knowledge, and adherence to religious and revolutionary identity.

Conclusion: The results of the study indicate that a university professor can only play an effective educational role when he or she has moral and spiritual competence. In this system of thought, a competent professor is someone who, in addition to specialized knowledge, possesses a spirit of guidance, responsibility, and role modeling for students.

Keywords: Ayatollah Seyed Ali Khamenei, Ethics, Faith, Professor, Spirituality, Student

Please cite this article as:
Mohagheghi MA, Tabatabaeifar SM, Aghighi Y, Larijani B, Niknam MH, Sajjadi Jazi SJ, Vahid Dastjerdi M, Tabrizchi N, Ghasemzadeh N, Mobasher M, Nayeri F, Khayamzadeh M. The Worthy Professor in the Epistemology of the Martyr Revolutionary Leader Ayatollah Seyed Ali Khamenei: A Reflection on the Moral Characteristics and Spiritual Personality of University Professors. Iran J Cult Health Promot 2026; 10(1): P-P.

Copyright: © 2026 Iranian Journal of Culture and Health Promotion. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License